

HAGIA SOPHIA
9th INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY SCIENTIFIC STUDIES
PROCEEDINGS BOOK

Edited by
Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK

ISBN: 979-8-89695-124-7

PROCEEDINGS BOOK

HAGIA SOPHIA 9th INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY SCIENTIFIC STUDIES

July 14-15, 2025

Istanbul, Türkiye

Editor

Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK

30.07.2025

by Liberty Academic Publishers, New York, USA

**ALL RIGHTS RESERVED NO PART OF THIS BOOK MAY BE REPRODUCED
IN ANY FORM, BY PHOTOCOPYING OR BY ANY ELECTRONIC OR
MECHANICAL MEANS, INCLUDING INFORMATION STORAGE OR
RETRIEVAL SYSTEMS, WITHOUT PERMISSION IN WRITING FROM BOTH
THE COPYRIGHT OWNER AND THE PUBLISHER OF THIS BOOK.**

© Liberty Academic Publishers 2025

The digital PDF version of this title is available Open Access and distributed
under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0

license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits
adaptation, alteration, reproduction and distribution for noncommercial use,
without further permission provided the original work is attributed. The
derivative works do not need to be licensed on the same terms.

adopted by Mariam Rasulan

ISBN: 979-8-89695-124-7

CONFERENCE ID

TITLE OF CONFERENCE

HAGIA SOPHIA
9th INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY
SCIENTIFIC STUDIES

PARTICIPATION

Face to Face & Online

DATE - PLACE

July 14-15, 2025
Istanbul, Türkiye

ORGANIZATION

İKSAD-Institute of Economic Development and Social Researches

ORGANIZING COMMITTEE MEMBERS

Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK, Kırıkkale University
Prof. Dr. Arzu AL, Marmara University
Prof. Dr. Mahmut ÖZTÜRK, Harran University
Assoc. Prof. Dr. Özlem ÜLGER, Batman University
Dr. Terane NAGIYEVA, Azerbaijan State Pedagogy University
Dr. Elvan CAFAROV, Azerbaijan State Pedagogical University
Dr. Dilshoda MUBAREKOVA, Tashkent State University
Dr. Ethem İlhan ŞAHİN, Adana Alparslan Turkes Science and Technology
University
Hüseyin SARI, Turkish Manuscripts Institution, Department of
Manuscripts and Rare Books

INTERNATIONAL SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK, Kırıkkale University
Prof. Dr. Gulizar IBRAHIMOVA, Baku Euroasian University
Prof. Dr. Halide ASLAN, Ankara University
Prof. Dr. Arzu AL, Marmara University
Prof. Dr. Ömer SABUNCU, Harran University
Prof. Dr. Mahmut ÖZTÜRK, Harran University

Prof. Dr. Fatih YILDIRIM, Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Ayşe ERKMEN, Gaziantep University
Assoc. Prof. Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA, Kyrgyz Economy University
Assoc. Prof. Dr. Özlem ÜLGER, Batman University
Dr. Yıldız AKSOY, İstanbul Medeniyet University
Dr. Ajda Baştan, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Hacı Murat TERZİ, Russia, Central Asia and Caucasus Expert
Dr. Dilshoda MUBAREKOVA, Tashkent State University of Oriental Studies
Dr. C. VIJAL, St.Peter's Institute of Higher Education and Research
Dr. Orhun Burak SÖZEN, Gaziantep University
Dr. Vedat AKMAN, Beykent University
Dr. Mustafa Latif EMEK, IKSAD Institute
Dr. Yehia ZALZALI, İslamic University of Lebanon
Dr. Maha Hamdan ALANAZI, King Abdullah University
Dr. Terane NAGIYEVA, Azerbaijan State Pedagogy University
Dr. Ebubekir ERASLAN, Muğla Sıtkı Koçman University
Assist. Prof. RUPA SINHA, SRM University, School of Hospitality & Tourism
Dr. Elżbieta Patkowska, University of Life Sciences in Lublin
Dr. Faruk Dünder, University of Glasgow
Dr. Günay MERHAN MUĞLU, Atatürk University

PARTICIPATING COUNTRIES (30)

Türkiye, Azerbaijan, TRNC, Iran, Switzerland, USA, Pakistan, Morocco, Georgia, Romania, UK, Algeria, Bangladesh, Kosovo, Albania, Spain, Tunisia, India, Nigeria, Oman, Indonesia, Malaysia, Serbia, Lebanon, France, Poland, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, México, Montenegro

TOTAL ABSTRACTS: 263

The number of abstracts from foreign countries: **135**

The number of abstracts from Türkiye: **128**

LANGUAGES

Turkish, English

HAGIA SOPHIA

9th INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY SCIENTIFIC STUDIES

MANEVİ TOPLULUK VE BİRLİKTELİK ÖLÇEĞİNİN TÜRK KÜLTÜRÜNE UYARLANMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Bedirhan YILMAZ *

Prof. Dr. Halil EKŞİ**

Dr. Öğretim Üyesi İbrahim Halil DEMİR***

**Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Yüksek Lisans Programı, Orcid: 0009-0008-8594-4567*

***Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Orcid: 0000-0001-7520-4559*

****Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Orcid: 0000-0002-9397-9232*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin manevi topluluk ve birliktelik eğilimlerini değerlendirmek üzere Dabbs ve diğerleri (2025) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirilmiş olan "Spiritual Community and Togetherness Scale (SCoTS)" adlı ölçeği Türkçeye uyarlamak ve bu ölçeğin Türk örnekleminde geçerlik ile güvenirlik analizlerini gerçekleştirmektir. Araştırmanın çalışma grubu, 214 kadın ve 108 erkek olmak üzere toplam 322 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında, ölçeğin dilsel eşdeğerlik süreci yürütülmüş; ardından doğrulayıcı faktör analizi ile yapı geçerliği incelenmiştir. Ölçüt geçerliği için Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği ile Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği arasındaki korelasyon .55 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenirliği iç tutarlık katsayısı ile değerlendirilmiştir. Araştırma verileri, Marmara Üniversitesinde çeşitli bölümlerde öğrenim görmekte olan 18-33 yaş arası 322 üniversite öğrencisinden toplanmıştır. Bulgular, SCoTS'un Türk kültüründe kullanılabilir, geçerli ve güvenilir bir ölçeği olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, ölçeğin Türkiye'de üniversite öğrencilerine yönelik psiko-eğitim uygulamaları, okul temelli müdahale programları ve akademik araştırmalarda kullanılabilecek bilimsel bir araç olarak alana katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Topluluk aidiyeti, birliktelik, ölçek uyarlama, geçerlik, güvenirlik

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun tarih boyunca her zaman toplu yaşama ve diğerlerinin desteğine ihtiyaç duyduğu bilinmektedir. Bu ihtiyaç ilk çağlarda barınma, beslenme ve güvenlik ihtiyacından kaynaklanırken daha sonraki çağlarda gelenekler, ortak tarih, ortak değerler ve kurallar ön plana çıkmıştır (Alptekin, 2011). Çağımızda, bireylerin sosyal ilişki kurma ihtiyacı, zamanla daha karmaşık hale gelen sosyal yapılar içerisinde önemli bir psikolojik gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sosyal yapılar içerisinde tercih edilen topluluklara dâhil olmak ve bu toplulukların üyeleri arasında kabul görmek önemli bir ihtiyaçtır (Baumeister & Leary, 1995). Üniversite öğrencilerinin aidiyet ihtiyaçları ve psikolojik sağlamlıklarını anlama amacıyla gerçekleştirilen araştırmalar, toplulukların bu süreçte önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Büyükalim, 2020). Orijinal kelime anlamı "ait olma", "ilişkinlik", "mensubiyet" olan aidiyet, kişilerin bir topluluk ile arasındaki bağ, bu topluluk içerisindeki katılım düzeyi ve bu topluluğa karşı hissedilen bağlılığı barındıran çok boyutlu bir kavramdır (Aslantürk, 2017).

Üniversite yıllarını da içerisinde barındıran genç yetişkinlik döneminde bireyler hem eğitim aldıkları üniversite ortamında hem de bu ortamın dışında yeni ilişkiler kurarlar. Bu süreçte sağlıklı bir biçimde topluluklara dâhil olabilen bireylerin akademik başarılarının yükseldiği yapılan çalışmalarda bulgulanmıştır (Ateş, 2016; Kebede et al., 2024; Alptekin, 2011). Benzer şekilde topluluklar ile aidiyet kurabilen bireylerin psikolojik sağlamlıkları da yükselmektedir (Terzi, 2008; Kılıç ve Alver, 2017). Alptekin (2011)’e göre ise bireyler başkalarıyla ve topluluklarla iletişimde oldukça yaşam doyumları artmaktadır. Teknolojinin hızlı bir şekilde geliştiği ve yeni gelişmeleri yakalamanın gitgide daha da zorlaştığı günümüzde kalabalıklar içinde yaşanan yalnızlık ve sosyalleşmenin azalması, üniversite öğrencilerinin topluluklara hissettikleri aidiyetin psikolojik sağlamlıklarına olan etkisi önem kazanmaktadır (Seçim vd., 2014).

Alanyazın incelendiğinde, Ilgaz ve Aşkar (2009) tarafından geliştirilen, 6 madde ile 2 faktörden oluşan “Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Ortamında Topluluk Hissi Ölçeği” ve Yıldız (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan, 16 madde ile 4 faktörden oluşan “Çevrimiçi Ortamlarda Topluluk Hissi Ölçeği”nden üniversite öğrencilerinin çevrimiçi ortamlardaki topluluk hissini incelemek amacıyla faydalanılabileceği görülmektedir. Yıldırım ve diğerleri (2019)’nin Türkçeye uyarladıkları 21 madde ile 6 faktörden oluşan “Sporda Topluluk Hissi Ölçeği” de sporcuların, bulundukları spor topluluklarında geliştirdikleri topluluk hissini ölçmeyi amaçlamaktadır. Akın ve diğerleri (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan ve 20 madde ile 5 faktörden oluşan “Ergenlerde Topluluk Hissi Ölçeği” ise ortaöğretim kademesinde uzaktan eğitim ile öğrenim görmekte olan ergenlerin topluluk hissini anlamayı amaçlamaktadır. Ülkemizde, üniversite öğrencilerinin topluluk ve birliktelik hislerinin gelişimini ölçmek amacıyla kullanılabilecek bir ölçme aracının eksikliği göze çarpmaktadır.

Bireyci kültürlerde bireylerin kendilerini gruptan farklı kılan özellikleri olduğu ve her bireyin gruptan ayrı bir varlık olduğuna inanılır. Toplulukçu kültürlerde ise bireyler, kişisel değerlerini ve sosyal normlarını dâhil oldukları gruptan edinirler (Cheng et al., 2020). Göle (2017)’ye göre ülkemiz toplulukçu ve yasakların baskın olduğu toplum yapısından bireyci topluma hızlı bir geçiş yaşamaktadır. Bireyler bu hızlı geçişe uyum sağlamakta zorlanmaktadır. Geçmişten beri süregelen sıkı akrabalık bağları ve güçlü komşuluk ilişkileri ile şekillenen kültürümüzde üniversite öğrencilerinin yeni sosyal ilişkiler kurma süreçleri önem taşımaktadır. Bu süreç aileden ayrılma, yeni bir şehre uyum sağlama, akademik başarı ve benzeri birçok sebepten etkilenmektedir (Yılmaz vd., 2008). Üniversite öğrencilerinin topluluklara dâhil olmaları ve bu topluluklarda aktif bir şekilde sorumluluk almaları, topluluk hissini artırmakta ve bireylerin farklı yaşantıları tanıyarak karşılıklı anlayış temelinde ilişkiler kurmalarını sağlamaktadır (Procentese et al., 2019). Üniversite öğrencilerinin duydukları aidiyetin artırılarak topluluk duygusunun pekiştirilmesi için gerekli adımlar atılarak üniversitelerde çalışmakta olan personel, eğitimci ve yöneticilerin bu konularda sorumluluk alması gerekmektedir (Yıldırım, 2018). Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin öğrenci toplulukları, gönüllülük esaslı organizasyonlar ve topluluklara katılımı ile öğrenim gördükleri üniversiteye duydukları aidiyet ve birliktelik deneyimlerini anlamak için kültürel olarak duyarlı ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde Dabbs ve diğerleri (2025) tarafından geliştirilmiş olan Spiritual Community and Togetherness Scale (SCoTS), topluluklara katılımı 2 alt boyutta (Aidiyet ve Üye Katılımı) inceleyen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak dikkat çekmektedir. SCoTS 13 maddeden oluşan ve 7’li Likert yapıya sahip bir ölçme aracıdır.

Topluluk hissi ve birliktelik konusunda daha önce yapılan çalışmalar (Alptekin, 2011; Yıldırım, 2018) Türkçe literatür incelendiğinde topluluk duygusu konusunda az sayıda çalışma yapılmış olduğunu ve bu konuda daha fazla çalışma yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu ölçeğin Türkçeye uyarlanması, mevcut ölçme araçlarının yetersiz kaldığı alanlarda yeni bir değerlendirme olanağı sunmakla birlikte üniversite öğrencilerinin arkadaş grupları, hobi amaçlı topluluklar ve öğrenci toplulukları ile kurduğu

aidiyet ve birlikteliğin öğrencilerin yaşam doyumlarını, psikolojik sağlamlıklarını ve akademik başarılarını nasıl ve ne ölçüde etkilediğini anlamaya yönelik önemli bir katkı sağlayacaktır. Ülkemizdeki toplulukçu kültür ve güçlü sosyal bağlar dikkate alındığında bu ölçeğin eğitimciler ve araştırmacılar için önemli veriler sağlayacağı, bu uyarlama aracılığıyla edinilecek verilerden hareketle topluluk hissi ve aidiyet kurmakta zorlanan üniversite öğrencileri için gerekli önlemlerin alınması sağlanabilecektir. Bununla birlikte elde edilecek olan yerel sonuçların farklı kültürlerde elde edilen sonuçlar ile karşılaştırılarak kültürlerarası karşılaştırmalara da olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada Dabbs ve diğerleri (2025) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirilmiş olan "Spiritual Community and Togetherness Scale (SCoTS)" adlı ölçeği Türkçeye uyarlamak ve bu ölçeğin ülkemizdeki üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenirlik analizini gerçekleştirmek amaçlanmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini, 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılında üniversite öğrenimini devam ettiren ve çalışmaya katılmak için gönüllü olan 214 kadın ve 108 erkek olmak üzere toplam 322 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışma grubunun yaş ortalaması 20.9 olmakla birlikte çalışmada yer alan katılımcıların yaşları 18 ile 33 yaş aralığında değişmektedir. İlk aşamada ölçeğin yapı geçerliği ve güvenirliğinin hesaplanması için 255 katılımcıya, ikinci aşamada ölçüt geçerliğinin hesaplanması amacıyla 67 katılımcıya ulaşılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği (Spiritual Community and Togetherness Scale; SCoTS)

Bu çalışma kapsamında Türkçeye uyarlanan "Spiritual Community and Togetherness Scale (SCoTS)" 2025 yılında, Dabbs ve diğerleri (2025) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirilmiştir. SCoTS 13 maddeden oluşmakta ve 7'li Likert tipi derecelendirme ile yanıtlanmaktadır. Çalışmanın ilk aşamasında uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonrasında 2 faktörün toplam varyans'ın %66'sını açıkladığı görülmüştür. Ölçekte yer alan 1, 8, 9, 11 ve 12 numaralı maddeler "Aidiyet" faktörüyle, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10 ve 13 numaralı maddeler ise "Üye katılımı" faktörüyle ilişkilendirilmektedir. Daha sonra doğrulayıcı faktör analizi uygulaması ile yapı geçerliği desteklenmiş ve iki faktörlü yapı doğrulanmıştır. Ölçekte yer alan faktörlerin iç tutarlılık katsayıları "Aidiyet" faktörü için $\alpha = .91$, "Üye katılımı" faktörü için $\alpha = .93$ düzeyinde hesaplanmıştır. Ölçüt bağımlı geçerlik kapsamında SCoTS ile "Brief Sense of Community Scale (BSCS)" ve "Religious Support Scale - Individual (RSSI)" arasındaki ilişkiler incelenmiş, SCoTS ile BSCS arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki ($r = .82$), SCoTS ile RSSI arasında ise orta düzeyde pozitif ilişki ($r = .71$) gözlenmiştir (Dabbs et al., 2025).

2.2.2. Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği (ATDÖ)

Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği (ATDÖ) 2007 yılında Herrero ve Garcia tarafından yetişkin bireylerde algılanan toplumsal desteği ölçmek amacıyla İspanya'da geliştirilmiştir. "Toplumsal aidiyet", "Topluma dahil olma" ve "Toplumsal memnuyet" olmak üzere 3 faktörden oluşan ATDÖ Aydoğan ve diğerleri (2024) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. ATDÖ, 14 maddeden oluşmakta ve 4'lü Likert tipi derecelendirme ile yanıtlanmaktadır. ATDÖ'nün yapı geçerliği, doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiş ve İspanya'da geliştirilen ATDÖ'nün 3 faktörlü yapısının Türk kültüründe doğrulandığı görülmüştür. Ölçekte yer alan faktörlerin iç tutarlılık katsayıları "Toplumsal aidiyet" faktörü için $\alpha = .82$, "Topluma dahil olma" faktörü için $\alpha = .87$ ve "Toplumsal memnuniyet" faktörü için $\alpha = .92$ düzeyinde hesaplanmıştır. Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliği kapsamında, ATDÖ'nün İki

Yönlü Sosyal Destek Ölçeği ve Aile Sosyal Destek Alt Ölçeği ile arasındaki ilişki incelenmiş, ATDÖ ile bu iki ölçe karasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler saptanmıştır (Aydoğan vd., 2024).

2.3. İşlem

Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması kapsamında ilk olarak ölçeğin geliştiricisi Chris Dabbs ile E-Posta yoluyla iletişime geçilmiş ve ölçeğin uyarlanması için gerekli izin alınmıştır. Daha sonra orijinal formun Türkçeye çevirisi anadili Türkçe olan ve iyi derecede İngilizce bilen 5 uzman tarafından yapılmıştır. Elde edilen 5 çeviri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında lisansüstü eğitim almakta olan 4 kişilik bir panel grubu ile birlikte karşılaştırılmış ve ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuş ve bu form daha önce ölçeği görmemiş olan 2 uzman tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Daha sonra formlar karşılaştırılarak ölçeğe son hali verilmiştir. Türkçe çevirisi yapılan Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği, Google Forms uygulamasına aktarılmış ve araştırmanın amacı, veri gizliliği gibi bilgiler aktararak araştırmaya katılmak için gönüllü olan üniversite öğrencilerinden veri toplanmıştır.

Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği'nin yapı geçerliği, doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Ölçeğin ölçüt geçerliği için de Herrero ve Garcia (2007) tarafından geliştirilen ve Aydoğan vd. (2024) tarafından Türkçeye uyarlanması yapılan Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği ile arasındaki ilişki incelenmiştir. Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği'nin güvenilirlik düzeyinin anlaşılması amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Yapı Geçerliği

Bir ölçme aracının kavramsal veya teorik yapısını test etmek için en yaygın kullanılan istatistiksel yöntemlerden biri doğrulayıcı faktör analizidir (DFA). DFA, gözlenen değişkenlerin daha önce belirlenmiş gizil yapılarla ne ölçüde uyumlu olduğunu test etmeyi amaçlayan bir analiz türüdür. Bu bağlamda, analizde modelin verilerle ne ölçüde örtüştüğü değerlendirilir. Bu çalışmada, Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği için yapılan DFA ile maddelerin belirlenen faktör yapısına uygunluğu incelenmiş; faktör yüklerinin anlamlılığı ve yapı geçerliliği test edilmiştir. Literatürde kabul gören ölçütlere göre, .32 ve üzeri faktör yükleri kabul edilebilir düzeyde olup, maddenin teorik yapıya katkıda bulunduğunu ve modele anlamlı yüklendiğini göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2001).

Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeğinin iki faktörlü yapısını analiz etmek için birinci ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. İlgili analizde RMSEA, SRMR, CFI, GFI ve NFI değerleri hesaplanmıştır. Analize ilişkin bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Uyum Değerleri

Düzy	X ²	df	X ² /df	RMSEA	NFI	GFI	CFI	SRMR
1. Düzey	185.237	62	2.98	0.078	0.94	0.91	0.97	0.035

Tablo 2'de uygulanan DFA sonrasında iki boyutlu ve on üç maddelik ölçekten elde edilen uyum değerleri verilmiştir. Bu uyum değerlerinin uyum parametrelerine uygunluğunun ölçülmesi (Schermelleh-Engel et al., 2003) için Tablo 2'de verilen parametreler göz önüne alınmıştır.

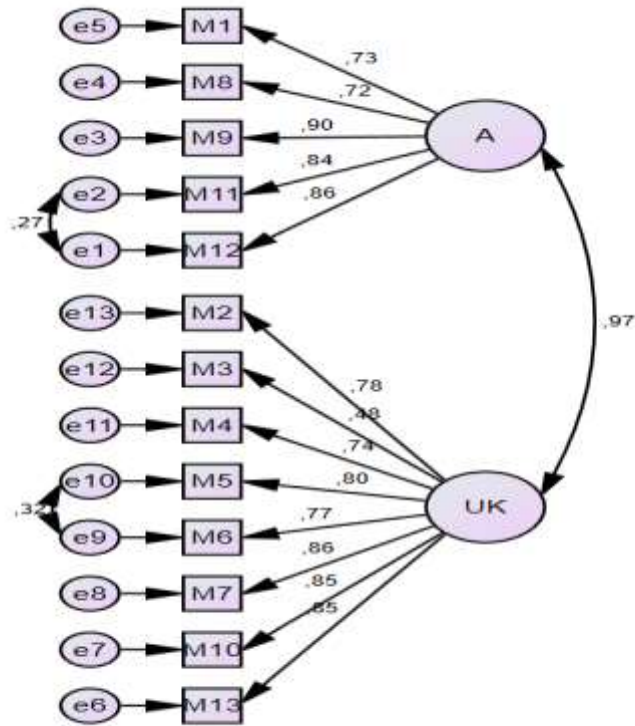
Tablo 2. DFA'ya İlişkin Uyum İndekslerinin Değerlendirilmesi

Uyum Ölçüleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Elde Edilen Uyum Değerleri
X ² /sd	0 ≤ X ² /df ≤ 2	2df ≤ c2 ≤ 5df	2.98

RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$	0.078
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	0.035
CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1.00$	$0.90 \leq CFI \leq 0.97$	0.97
GFI	$0.90 < GFI < 1.00$	$0.85 < GFI < 0.90$	0.91
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1.00$	$0.90 \leq NFI < 0.9$	0.94

Tablo 2’de gösterildiği üzere yapılan birinci düzey faktör analizi sonuçlarına göre uyum indeksleri incelendiğinde Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeğinin bazı değerlerde iyi uyum bazı değerlerde ise kabul edilebilir uyum gösterdiği görülmektedir. SRMR ve CFI değerleri iyi uyum değerleri arasındayken, C2/df, RMSEA, NFI ve GFI değerleri kabul edilebilir uyum değerleri arasındadır. Sonuç olarak, yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin iki boyutlu modelinin en az kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği görülmüştür. Şekil 1’de Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeğine ait birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi diyagramı sunulmuştur.

Şekil 1. Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeğine Ait Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Diyagramı

Şekil 1’de Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği’ne (MTBÖ) ait iki boyutlu faktör yapısının doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçları sunulmaktadır. Ölçek maddeleri (M1-M13) ile gizil

sınırın üzerinde yer alması, maddelerin ait oldukları yapıyı anlamlı düzeyde yordadığını ve ölçeğin yapı geçerliğinin ikinci düzeyde de desteklediğini göstermektedir.

3.2. Ölçüt Bağıntılı Geçerliği

Ölçüt bağıntılı geçerlik, bir ölçme aracının belirli bir kriter veya ölçüt ile ilişkisini değerlendiren bir geçerlik türüdür. Bu yöntem, ölçeğin dış dünyayla bağlantısını inceleyerek, ölçeğin ne kadar doğru ve geçerli olduğunu anlamamıza yardımcı olur (Guilford & Fruchter, 1973). Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği'nin ölçüte dayalı geçerliğini belirlemek için yapılan çalışmada 67 bireye Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği ile birlikte uygulanmıştır. Bu iki ölçekten elde edilen değerler arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik Değerleri

Değişkenler	1	2
1-Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği	1	
2-Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği	.55**	1

** p < .01

Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliği, benzer yapıları ölçen başka bir psikometrik araçlarla arasındaki korelasyon incelenerek değerlendirilmiştir. Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği ile Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği arasında pozitif yönde orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = .55$, $p < .01$). Bu sonuca göre, Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği, benzer bir yapıyı ölçen Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği ile anlamlı düzeyde ilişki göstermiş ve bu durum ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliğini desteklemiştir.

3.3. Güvenirlik

İç tutarlık ve homojenlik koşullarının sağlanıp sağlanmadığını değerlendirmek için Cronbach Alpha değeri incelenmiştir. Cronbach Alpha 0 ve 1 arasında değerler alabilmektedir. 0.70 üzerindeki değerlerin güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Gerbing & Anderson, 1988). Kısa Varoluşsal Yalnızlık Ölçeğinin Cronbach Alfa katsayıları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği İçin Cronbach Alpha Güvenirlik Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach Alpha Değeri
Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği (Genel)	13	.95
Aidiyet alt boyutu	5	.90
Üye Katılımı alt boyutu	8	.92

Tablo 5 incelendiğinde, Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeğinin genel Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının .95 olduğu görülmektedir. Alt boyut düzeyinde ise Aidiyet alt boyutu için .90 ve Üye Katılımı alt boyutu için .92 değerleri elde edilmiştir. Cronbach Alpha katsayısının .80'in üzerinde olması, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa ve güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Özdamar, 2004). Bu sonuçlar, ölçeğin hem genel yapısının hem de alt boyutlarının güçlü bir güvenirlik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, Dabbs ve diğerleri (2025) tarafından geliştirilen "Spiritual Community and Togetherness Scale (SCoTS)" adlı ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması ve üniversite öğrencileri örnekleminde geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılması amaçlanmıştır. Ölçeğin orijinal formu "Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği" adıyla Türkçeye uyarlanmış ve dilsel eşdeğerlik çalışmalarının ardından 322 üniversite öğrencisi ile çalışma yürütülmüştür. Elde edilen bulgular, SCoTS'un Türkçe formunun, üniversite öğrencilerinin manevi topluluk ve birliktelik eğilimlerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Doğrulamalı faktör analizi (DFA) sonuçları, ölçeğin orijinal iki faktörlü yapısının Türk kültüründe de korunduğunu göstermiştir. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının kabul edilebilir düzeyde olması, maddelerin birbiriyle tutarlı olduğunu ve kavramı doğru bir şekilde ölçtüğünü desteklemektedir. Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği ile elde edilen anlamlı pozitif korelasyon ise, ölçeğin beklenen yönde ilişkili olduğu bir yapıyla uyumlu olduğunu göstererek ölçüt geçerliğini sağlamıştır.

Elde edilen bulgular, bireylerin topluluk aidiyeti ve manevi birliktelik düzeylerinin değerlendirilmesinde bu ölçeğin etkili bir şekilde kullanılabileceğine işaret etmektedir. Özellikle üniversite öğrencileri gibi kimlik gelişiminin ve aidiyet arayışının yoğun yaşandığı bir dönemde, bu ölçek aracılığıyla bireylerin sosyal destek algıları, yalnızlık düzeyleri ya da psikolojik sağlamlıkları ile olan ilişkiler daha bütüncül bir biçimde ele alınabilir. Ölçeğin hem bireysel psikolojik danışma süreçlerinde hem de grup temelli psiko-eğitim programlarında kullanılabilir olması, uygulayıcılar açısından önemli bir avantaj sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, "Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği"nin Türkçe adaptasyonunun başarılı bir şekilde gerçekleştirildiğini ve Türk üniversite öğrencileri örnekleminde geçerli, güvenilir ve kültürel olarak uyumlu bir araç olduğunu ortaya koymuştur. "Manevi Topluluk ve Birliktelik Ölçeği"nin, bireylerin ruh sağlığını ve iyi oluşunu destekleme çabalarında değerli bir kaynak olacağı, manevi iyi oluş ve topluluk aidiyeti alanındaki araştırmalarda ve uygulamalarda sıklıkla kullanılabilecek bir ölçme aracı olarak literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alptekin, D. (2011). *Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. Selçuk Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Sosyoloji Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya.
- Akın, A., Usta, F. ve Eroğlu, N. Ç. (2014). Ergenlerde Topluluk Hissi Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 16-25.
- Aslantürk H. (2017). *Tam Aileye ve Tek Ebeveynli Aileye Sahip Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyetlerinin Karşılaştırılması*. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya.
- Ateş, B. (2016). Üniversite öğrencilerinde akademik başarının yordayıcısı olarak psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1203-
- Aydoğan, D., Eryigit-Madzwamuse, S., Demir, Ö. O., Aksu, G. ve Özdemir, Y. (2024). Algılanan Toplumsal Destek Ölçeği'nin Türkçe Formu Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 24(64), 491-526.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- Büyükalım, M. (2020). *Üniversite Öğrencilerinde Nomofobi, Genel Aidiyet ve Yaşam Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Cheng, A. W., Rizkallah, S., & Narizhnaya, M. (2020). Individualism vs. collectivism. *The Wiley Encyclopedia of Personality and Individual Differences: Clinical, Applied, and Cross-Cultural Research*, 287-297.
- Dabbs, C. R., Winterowd, C. L., Albright, E. A., Kolba, T., Etes, T., Snyder, B. K., Riddle, J. L., & Beker, K. A. (2025). Adaptation, Development, and Validation of the Spiritual Community and Togetherness Scale (SCoTS). *Psychology International*, 7(1), 8.
- Gerbing, D. W., & Anderson, J. C. (1988). An updated paradigm for scale development incorporating unidimensionality and its assessment. *Journal of marketing research*, 25(2), 186-192.
- Göle, N. (2000). Melez desenler. *İstanbul: Metis Yayınları*, 5.
- Guilford, J. P., & Fruchter, B. (1973). *Fundamental statistics in psychology and education* (5th ed.). McGraw-Hill.
- Herrero, J., & Gracia, E. (2007). Measuring Perceived Community Support: Factorial Structure, Longitudinal Invariance, and Predictive Validity of the PCSQ (Perceived Community Support Questionnaire). *Journal of Community Psychology*, 35(2), 197-217.
- İlgaz, H. ve Aşkar, P. (2009). Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Ortamında Topluluk Hissi Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 1(1), 27-35
- Kebede, Y. A., Zema, F. K., Geletu, G. M., & Zinabu, S. A. (2024). Unlocking the Power of Togetherness: Exploring the Impact of Cooperative Learning on Peer Relationships,

Academic Support, and Gains in Secondary School Biology in Gedeo Zone South Ethiopia. *Science Education International*, 35(3), 229-239.

Kılıç, Ş. D. ve Alver, B. (2017). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkilerin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *International Journal Of Education Technology and Scientific Researches*, 2(3), 116-147.

Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi* (Genişletilmiş 5. baskı). Kaan Kitapevi.

Procentese, F., Gatti, F., & Falanga, A. (2019). Sense of responsible togetherness, sense of community and participation: Looking at the relationships in a university campus. *Human Affairs*, 29(2), 247-263.

Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.

Seçim, Ö. Y., Alpar, Ö. ve Algür, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık: Akdeniz Üniversitesinde Yapılan Ampirik Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 200-215.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics* (4th ed.). Allyn & Bacon.

Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11.

Yıldırım, H. Ş. (2018). *Üniversite Öğrencilerinde Topluluk Hissi, Kurumla Bütünleşme Düzeyi ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki*. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Elâzığ.

Yıldırım, S., Yıldız, A. ve Kuruç, Z. (2019). Sporda Topluluk Hissi Ölçeğini (STHÖ) Türkçeye Uyarlama: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(3), 2

Yıldız, E. (2018). Çevrimiçi Ortamlarda Topluluk Hissi Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 24-38.

Yılmaz, E. Yılmaz, E. ve Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18(2), 71-79.